

Uluslararası Öğrencilerin Türkiye'deki Yükseköğrenimi Değerlendirmesi: Azerbaycan Örneği

Analysis of the International Students' Views About Higher Education in Turkey: The Example of Azerbaijan

Özlem Haskan Avcı , Muharrem Koç , Öznur Bayar

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara

Özet

Bu araştırmada, Türkiye'ye yükseköğrenim görme amacıyla gelen Azerbaycanlı öğrencilerin, Türkiye'de yükseköğrenime ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, Türkiye'de farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 107 uluslararası üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Katılımcılardan Türkiye'deki ve geldikleri ülke olan Azerbaycan'daki eğitim sistemini kendi görüşleri doğrultusunda karşılaştırmaları istenmiştir. Aynı zamanda Türkiye'deki yükseköğretim sistemine ilişkin önerileri konusunda açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Katılımcılardan gelen yanıtlar üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Bu yolla ulaşılan temaların frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Öncelikle katılımcıların "Türkiye'deki ve geldikleri ülkedeki eğitim sistemini karşılaştırmaları" konusunda yanıtları ele alınmıştır. Katılımcıların görüşleri 5 tema altında toplanmaktadır. Bu temalar, "akademik olanaklar", "kişisel gelişim olanakları", "resmi olmayan konular", "kariyer olanakları", "fiziksel ve sosyal olanaklar" şeklindedir. Katılımcıların Türkiye'deki yükseköğretim sistemine ilişkin önerileri incelendiğinde ise, temaların sırasıyla "üniversiteye girme ve mezun olma koşullarına ilişkin öneriler", "öğrenci yetiştirmeye ilişkin öneriler", "akademik personele ilişkin öneriler", "müfredat ve ders içeriklerine ilişkin öneriler" şeklinde olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bu bulgular alan yazın ışığında tartışılarak, çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Azerbaycan, uluslararası öğrenciler, yükseköğretim.

Abstract

This study aims to reveal the views of Azerbaijani students studying in higher education in Turkey about Turkish higher education. 107 Azerbaijani university students who are studying in different universities in Turkey participated in the study. The participants were asked to compare the education system of Azerbaijan and Turkey. In addition, they were asked open-ended questions about their suggestions towards improving the higher education system in Turkey. Responses from the participants were analyzed through content analysis. The frequencies and percentages of the themes were calculated. First, participants' responses regarding "Comparison of the education system of their country and Turkey" were discussed. The participants' views were gathered under five themes. These themes included "academic opportunities", "personal development opportunities", "informal topics", "career opportunities", and "physical and social facilities". Regarding their suggestions about the higher education system in Turkey; the following themes emerged: "suggestions concerning the conditions for university entrance and graduation", "suggestions for educating students", "suggestions for academicians", and "suggestions related to curriculum and course contents", respectively. These findings are discussed in the light of the literature, and various suggestions are made.

Keywords: Azerbaijan, higher education, international students.

Küreselleşen dünyada her alanda olduğu gibi eğitimde de uluslararasılaşma hızla yaygınlaşmaktadır. Ekonomi ve Kalkınma İşbirliği Örgütü (OECD) istatistikleri incelendiğinde 1970'li yıllarda 800 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısının, 2015 yılında 4.6 milyona ulaştığı görülmektedir. Bu sayının 2020 yılında 8 milyona çıkması beklenmektedir (OECD, 2017). Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Kanada, Avustralya gibi gelişmiş ülkeler, iş gücü elde etme ve diğer ülkelerdeki potansiyeli yüksek öğrencileri yetiştirmek amacıyla kapılarını uluslararası öğrencilere açmakta; az gelişmiş ülkeler ise yine uluslararası öğrenciler ile kalkınma çaba-

larına katkı sağlayabilecek bir kitle edinmek istemektedir (Avrupa Komisyonu, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti de uluslararası öğrenci sayısında artış yaşanan ülkelerden biridir. Türkiye'de yükseköğrenimin uluslararasılaşması amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri Yükseköğretim Kurulu'nun merkezi ve zorunlu olan Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı'nı (YÖS) 2010 yılında kaldırması ve öğrencilere üniversite seçmelerinde özgürlük tanıyabilmesi ile gerçekleşmiştir. Böylece 2010 yılından itibaren uluslararası öğrenci sayısı belirgin bir artış göstermiştir. Bunun yanı sıra Erasmus (Üniversite Öğrencilerinin Hareketliliği için Avrupa

İletişim / Correspondence:

Araş. Gör. Öznur Bayar
Hacettepe Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Ankara
e-posta: oznur.bayar@hacettepe.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi / Journal of Higher Education (Turkey), 9(1), 75–83. © 2019 Deomed

Geliş tarihi / Received: Ocak / January 18, 2018; Kabul tarihi / Accepted: Temmuz / July 20, 2018

Bu makalenin atfı künyesi / Please cite this article as: Haskan Avcı, Ö., Koç, M., & Bayar, Ö. (2019). Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğrenimi değerlendirme: Azerbaycan örneği. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(1), 75–83. doi:10.2399/yod.18.035

ORCID ID: Ö. Haskan Avcı 0000-0003-4903-6584; M. Koç 0000-0002-9138-2205; Ö. Bayar 0000-0002-9385-8641

Topluluğu Eylem Programı) ve Erasmus+ programları kapsamında Avrupa'dan Türkiye'ye gelen öğrenci sayısı 2004 yılından itibaren %30 oranında artmıştır (Çetinsaya, 2014). Ayrıca Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilere yönelik Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından yürütülen Türkiye Bursları (Büyük Öğrenci Projesi, BÖP) kapsamında öğrencilerin akademik, ekonomik ve sosyo-kültürel sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin tespitinin yapılması amaçlanmıştır. Türkiye'de yapılan bir diğer çalışma ise, Bologna Paketi'ne geçilerek öğrencilerin Türkiye'de alınan eğitim ve derslerle ilgili iş yüklerinin Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi (AKTS) dâhilinde Avrupa ile denk hale getirilmesidir (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Böylece diğer ülkelerden gelen öğrenciler ve diğer ülkelere gidecek öğrenciler için eğitimlerinin devamlılığı ve eğitim sonrasında diplomalarının denkliği sağlanabilmektedir. Bunlar dışında; yükseköğretim kurumlarında AKTS ve Diploma Eki (DS) uygulamasının yaygınlaştırılması ve konu kapsamındaki farkındalığın artırılması ve tanıma ve denklik süreçleri ve prosedürlerine ilişkin yükseköğretim kurumlarında iyileştirme ve farkındalık yaratılması amaçlarıyla hazırlanan TURQUAS Projesi (Türk Yükseköğretim Sisteminde Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeniliklerinin Uygulanması ve Bu Uygulamaların Sürdürülebilirliği), Türkiye'deki yükseköğretim alanının uluslararasılaşma sürecine katkıda bulunmak ve Türkiye'yi yükseköğretim alanında bir çekim merkezi haline getirmek amaçları doğrultusunda hazırlanan Mevlana Değişim Programı, Ortak Diploma Programları; Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının yurtdışındaki yükseköğretim kurumları veya araştırma merkezleri ile ortak yürütecekleri projelerin desteklenmesi amacıyla hazırlanan Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı; bazı olumsuz nedenlerden ötürü Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan akademisyen ve araştırmacıların veri tabanı oluşturularak ihtiyaç halinde mesleklerini Türkiye'nin ilgili mevzuatı çerçevesinde icra etmelerine imkân sağlanması amacıyla hazırlanan YABSİS Projesi (Yabancı Akademisyen Bilgi Sistemi); Okul Tanıma ve Denklik Yönetmeliği; doktora öğrencilerinin mezuniyet sonrası Türkiye'de kalış sürelerinin artırılması; Yükseköğretim Kurulu'nun uluslararası öğrencilere burs vermeye başlaması gibi gelişmeler Türkiye'nin tercih edilirliliğini artırmada uygulanan politikaları oluşturmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2017).

Bu gelişmelere rağmen, uluslararası öğrencilerin üniversite düzeyindeki öğrenciler içerisindeki oranına bakılarak Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısının yeterli olmadığı söylenebilir. Örneğin, 2014 yılında bu oran (OECD) Avustralya'da yüzde 18, Birleşik Krallık'ta yüzde 17, İsviçre'de yüzde 17, Yeni Zelanda'da yüzde 16 ve Avusturya'da yüzde 15 iken Türkiye'de yalnızca yüzde 0.89 olarak belirlenmiştir. Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayılarına bakıldığında, 2002 yılında yaklaşık 16 bin olan uluslararası öğrenci sayısının, 2016–2017 öğretim yılında

108 bin civarına ulaştığı belirtilmektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Türkiye'de örgün eğitimde öğrenim gören öğrenci sayısı 2016–2017 akademik yılında 3.2 milyondur ve dolayısıyla uluslararası öğrencilerin oranı aynı dönemde yüzde 3.3 civarındadır (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Bu veriler ışığında Türkiye'nin uluslararası öğrenci oranının OECD ülkelerinin ortalamasının altında kaldığı görülmektedir (OECD, 2017). Ayrıca Avustralya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık gibi ülkelerde uluslararası öğrenciler mezuniyet oranlarına olumlu katkı sağlarken, Türkiye'de böyle bir katkıdan söz etmek mümkün görünmemektedir (OECD, 2011). Örneğin Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) ile Türki Cumhuriyetler ve akraba topluluklarından Türkiye'ye eğitim amaçlı gelen yaklaşık 32 bin öğrencinin, yalnızca 9 bin kadarı mezun olabilmıştır (Özer, 2012). Bu doğrultuda, uluslararası öğrenciler için kontenjan artırma, üniversitelere giriş koşullarını kolaylaştırma, öğrencilere burs sağlama gibi imkânların; uluslararası öğrencilerin eğitimlerini sürdürmeleri, tamamlamaları ve iş gücü olarak gittikleri yere katkı sağlama-ları bakımından yeterli olup olmadığı tartışmalı bir konudur. Yükseköğretim Kurulu tarafından (2017) yükseköğretimin uluslararasılaşmasında Türkiye'nin hâlihazırdaki durumu GZFT (Güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditler) analizi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenci sayısının 2021–2022 akademik yılında 200 bine yükseltilmesi hedefine ulaşması için (Yükseköğretim Kurulu, 2017), geliştirilmesi gerekli olan pek çok nokta olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, uluslararası çecikiliği arttıracak etmenlerin öğrencilerin gözünden incelenmesi önem kazanmaktadır. Nihayetinde öğrenciler, ülkelerin sunduğu tüm fırsatları değerlendirerek gidecekleri yere kendileri karar vermektedirler.

Öğrencilerin eğitim amacıyla gidecekleri ülkeleri ve üniversiteleri seçerken ne gibi koşullara dikkat ettikleri önemli bir konudur. Mazzarol ve Soutar'un (2002) çalışmasında bu koşullar; eğitim, seyahat ve yaşam giderlerinin daha düşük olması, iş imkânları, güvenli (suç oranı düşük) bir çevre, etnik ayrımcılığın az olması, uluslararası öğrenciler için kontenjan ayrılmış olması, giriş koşullarını sağlıyor olması ve gidilen okulun devlete bağlı olması şeklinde sıralanmıştır. En önemli koşulun ise gidilecek ülke ve kurumların adının iyi bir şekilde duyurulması, bir başka deyişle önerilen bir yer olması ve devlet tarafından kalitenin korunması olduğu belirtilmektedir (Mazzarol ve Soutar, 2002). Öğrenciler açısından bakıldığında, araştırmalar öğrencilerin yurtdışı eğitimi tercih etmelerinin nedenlerinin; ülkelere göre daha nitelikli eğitim, daha çok istihdam olanakları ve rekabet edebilirlik, yabancı dillerini geliştirme, kültürel birikim kazanma şeklinde sıralandığını göstermektedir. Yurtdışında eğitim,

öğrencilere farklı toplumlar, farklı diller, farklı kültürler ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi edinmelerine ve bilgilerini emek piyasasında hayata geçirmelerine olanak sağlamaktadır.

Farklı ülkelerin dilleri ve kültürleri hakkında bilgi elde etmek gibi kişisel ve kültürel katkılarının yanı sıra, öğrenciler yurt dışında okuyarak uluslararası piyasalarda iş fırsatı edinme ihtimallerini de artırmaktadırlar (OECD, 2015). Benzer şekilde Varghese'ye göre (2008) uluslararası öğrenci hareketliliğinin sebebi öğrencilerin ülkesindeki altyapı eksikliği, diğer ülkelerden alınan diplomaların ticari olarak değerinin olması ve farklı kültürleri tanıma isteğidir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde son yıllarda Türkiye'nin uluslararası öğrenciler için cazip hale geldiği görülmektedir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010). Paksoy, Paksoy ve Özçalıcı da (2012) yaptıkları bir çalışmada Türkiye'ye gelen öğrencilerin yaşadıkları sorunlara rağmen, ülkelerine dönünce Türkiye'deki eğitimden memnun kaldıklarını belirttikleri görülmüştür. Gültekin (2015) ise uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitimlerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasında öğrencilerin, elde ettikleri diplomanın yurtdışında geçerli oluşu, kariyer gelişimi imkânlarının fazla olması gibi nedenlerden ötürü Türkiye'yi tercih ettiklerini ifade etmiştir. Kimi zaman ise uluslararası öğrencilerin bir ülkeyi veya üniversiteyi tercih et-

me nedeni sosyokültürel yakınlıktan kaynaklanabilmektedir. Bir başka deyişle gidilen ülke ile kişinin kendi ülkesinin sosyokültürel, ekonomik ve coğrafi bağları çekici bir faktör haline alabilmektedir (McMahon, 1992; Shanka, Quintal ve Taylor, 2005–2006). Örneğin, Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin %40'ı Azerbaycan, Türkmenistan ve KKTC'den gelen öğrencilerden oluştuğu görülmektedir (Çetinsaya, 2014). Yapılan araştırmalar Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleri arasında sosyokültürel yakınlığın söz konusu olduğunu göstermektedir. Örneğin, Kıroğlu, Kesten ve Elma'nın (2010) Türkiye'deki bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören 7 farklı ülkeden (Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Özbekistan ve Gürcistan) 15 uluslararası öğrenci ile yaptıkları nitel çalışmada, öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye'de önyargı ya da dışlanma ile karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Ghanbary (2017), Türkiye'ye en fazla komşusu olan ülkelere öğrenci geldiğini belirtmiştir. Çünkü Türkçe ile komşu ülkelerde konuşulan dil, yapıcı benzer olduğu için öğrenciler bir yıl hazırlık okumadan eğitim alabilmektedirler. Ertürk, Beşirli ve Dursun da (2004) yaptıkları çalışmalarında Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türkiye'yi seç-

Tablo 1. Türkiye uluslararasılaşma GZFT analizi.

Güçlü yanlar	Zayıf yanlar
• Üniversite sayısının çokluğu• Program sayısının çokluğu• Yükseköğretim sistemimizin Avrupa Yükseköğretim alanının önemli bir parçası olması• Üniversite kentlerimizi kültürel çeşitliliği• Kolay ulaşım imkânı• Türk dünyası için dil kolaylığı• Arap ve İslam dünyası için kültürel yakınlık• Yabancılar Türkçe öğretiminde yeterli kapasiteye sahip olunması	• Yükseköğretim kurumlarımıza erişimdeki güçlükler• Yabancı dilde program sayısının yetersizliği• Barınma imkanlarının yetersizliği• Uluslararası öğrencilerin entegrasyonuna yönelik altyapı yetersizliği• Kurumsal yapılanmanın yetersizliği• Yabancı dil bilen akademik ve idari personel yetersizliği• Yabancı dilde bilgilendirme eksikliği• Tanıtım ve markalaşma çalışmalarının yetersizliği
Fırsatlar	Tehditler
• Yükseköğretime olan talep• Yükseköğretimin maliyetinin uygun oluşu• Tarihi, sosyal ve kültürel bağlar• Türkiye bursları• Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler• Jeopolitik konum• Üniversitelerimizin uluslararasılaşmaya olan ilgisi• Yaşam maliyetinin uygun oluşu• Çalışma imkânı• Ülkemizin özellikle bazı coğrafyalara yönelik açılım politikaları• Türk Hava Yollarının dünyanın birçok noktasına uçuşunun olması	• Bölgesel istikrarsızlık• Güvenliğe ilişkin olumsuz algı• Bazı üniversitelerin diplomalarının kimi ülkelere tanınmaması ve/veya denkliğinin verilmemesi

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu (2017).

me nedenlerinin öncelikli olarak kültürel ve tarihsel bağlar olduğunu ortaya belirtmiştir. Uluslararası öğrencilerin pek çoğu başta İngilizce; ardından Fransızca, Almanca, Rusça ve İspanyolca konuşulan ülkeleri tercih etmektedirler. OECD kapsamında uluslararası öğrenci sayıları değerlendirilen ülkelere bakıldığında, öğrencilerin %54'ünün anadili İngilizce olan ülkeleri (Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallıklar ve Avustralya) tercih ettiği görülmektedir (OECD, 2017). Bu bilgiye paralel bir şekilde, yapılan araştırmalar göstermektedir ki eğitim dilinin İngilizce olması öğrenciler için özel bir tercih nedendir (Bodycott, 2009; Padlee, Kamaruddin ve Baharun, 2010) ve bu tercihin nedenlerinden biri İngilizce becerilerini geliştirme isteğidir (Wilkins ve Huisman, 2011). Türkiye’de İngilizce eğitim imkânı sunan yalnızca birkaç üniversite bulunmaktadır (OECD, 2015). Bu nedenlerle Türkiye’de okumayı tercih eden uluslararası öğrencilerin büyük kısmı, Türkiye ile yakın dil, tarih ve kültür birliği olan Azerbaycan, Türkmenistan, KKTC, İran, Almanya, Yunanistan, Bulgaristan ve Afganistan gibi ülkelerden gelmektedir (Çetinsaya, 2014).

Türkiye’ye gelen uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkeler incelendiğinde özellikle son yıllarda hızlı değişiklikler yaşandığı göze çarpmaktadır. Son yıllarda iç karışıklıklar sebebiyle Türkiye’ye en çok öğrenci gönderen Suriye’yi, 14.878 öğrenci sayısı ile Azerbaycan takip etmektedir. Azerbaycan’dan gelen öğrenciler Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin toplamının yaklaşık %13.8’ini oluşturmaktadır. Türkiye’de en çok öğrenci bulduran ülkelerden biri olmasına rağmen Azerbaycan halen Türkiye’nin yükseköğretimde uluslararasılaşma süreci doğrultusunda hedef ülke olarak belirlediği 20 ülkeden biridir (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Dolayısıyla bu araştırmanın çalışma grubunu uluslararasılaşma politikasında önemli bir yeri olan Azerbaycan’dan gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın Yükseköğretim Kurulu’nun (2017) “Türkiye’nin yükseköğretim alanında çekim merkezi haline gelmesini sağlamak” stratejik hedefine ulaşma yolunda öğrenci görüşlerinin analiz edilmesi yoluyla katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin görüşlerinin incelenmesinin bir diğer katkısı da Türkiye’nin bu ülkede okumaya başlamış uluslararası öğrencilere nasıl bir deneyim sunduğunu anlayabilmektir. Farklı ülkelerde yürütülen pek çok araştırma ile ortaya konduğu üzere, uluslararası öğrenciler gidecekleri ülkeye karar verirken daha önce o ülkeye öğrenci olarak giden tanıdıklarının/akranlarının görüşlerine ve diğer kişilerin önerilerine son derece önem vermektedirler (Chen, 2008; Bodycott, 2009; Gatfield ve Chen, 2006; Mazzarol, 1998; Mazzarol, Kemp ve Savory, 1997; Paksoy vd., 2012; Shanka, Quintal ve Taylor, 2005–2006). Dolayısıyla hâlihazırda ülkede okuyan uluslararası öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercihi

alanyazınına katkı sağlayabilir. Öğrencileri diğer ülkeleri eğitim amacıyla tercih etmeye iten en önemli sebeplerden biri kendi ülkelerinde yetersiz olan bazı koşullara erişmektir (Wilkins, Balakrishnan ve Huisman, 2012). Dolayısıyla bu çalışmada katılımcıların Türkiye’de eğitim almalarına dayanak oluşturan koşulları, kendi ülkeleriyle karşılaştırmaları yoluyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Azerbaycan’dan Türkiye’ye lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin Türkiye’de yükseköğrenime ilişkin görüş ve önerilerinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırmada iki soruya yanıt aranmaktadır:

- Türkiye’de yükseköğrenime devam eden Azerbaycanlı öğrencilerin kendi ülkelerindeki ve Türkiye’deki eğitim sistemi hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Türkiye’de yükseköğrenime devam eden Azerbaycanlı öğrencilerin Türkiye’deki yükseköğrenime yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada katılımcıların sahip oldukları gözlem ve deneyimlerden elde ettikleri anlamların sistematik olarak incelenmesi hedeflendiğinden nitel araştırma deseni (Strauss ve Corbin, 1998) kullanılması tercih edilmiştir. Azerbaycanlı öğrencilere ulaşmada, bir araya geldikleri topluluklardan, sosyal ve çevrimiçi gruplardan ve grup temsilcilerinden, bu topluluklara liderlik eden öğretim elemanlarından destek alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların tanıdığı diğer uluslararası öğrencilerden de veri toplayarak 107 kişiye ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın katılımcılarına kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşıldığı söylenebilir. Bu yöntemde, araştırma süreci ilerledikçe, ulaşılan kişilerin yardımıyla daha fazla kişi listeye dâhil edilmekte ve liste kartopu gibi büyümektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu kısımda sırasıyla araştırma kapsamına alınan katılımcıların seçilmesi ve özellikleri, kullanılan veri toplama araçları, işlem yolu ve veri analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrencilere ulaşmak hedeflenmiştir ancak veri toplama sürecinde Azerbaycan dışındaki ülkeleri temsil edecek yeteri kadar öğrenciye ulaşılmaması ve diğer ülkelerden katılanların (Örneğin, Özbekistan, Kırgızistan) dil/ifade yeterliği bakımından sınırlı kalmaları nedeniyle araştırmanın kapsamı Azerbaycan’dan gelen öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Sonuç olarak yapılan uygulamalar içerisinde 107 Azerbaycanlı öğrenciden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir. Katılımcılara ilişkin bilgiler ■ Tablo 2’de verilmiştir.

■ Tablo 2'den de izleneceği üzere, katılımcı öğrencilerin %38.3'ü ($n=41$) kadın, %61.7'si ($n=66$) erkek; %60.8'i ($n=65$) lisans öğrencisi, %39.2'si ($n=42$) ise lisansüstü öğrencisidir. Katılımcılar, Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde ve bölümlerinde öğrenim görmektedirler ve yaşları 18–31 arasında değişmektedir. Katılımcıların gelir durumuna ilişkin yanıtları incelendiğinde ise; yaklaşık %2.8'inin ($n=3$) kendisini yüksek gelirli, %74.7'sinin ($n=80$) orta gelirli, %22.5'inin ($n=24$) kendisini dar gelirli algıladıkları görülmüştür. Katılımcıların tamamı Azerbaycan doğumludur ve Türkiye'ye gelmeden önce yaşamlarını Azerbaycan'da geçirmişlerdir. Beş katılımcı ailesinin İstanbul'da yaşamakta olduğunu, bir katılımcı ailesinin Antalya'da yaşamakta olduğunu, diğer katılımcıların tamamı da ailelerinin Azerbaycan'da yaşamakta olduğunu belirtmişlerdir.

Uygulama

Katılımcılara ulaşmada öncelikle Ankara'da bir devlet üniversitesinin uluslararası öğrenci toplulukları ile iletişime geçilmiştir. TÖMER gibi uluslararası öğrencilerin bir araya geldiği platformlar aracılığıyla Türkiye Cumhuriyetlerinden çeşitli öğrencilere ulaşılmıştır. Çalışma grubu olarak, daha önce belirtildiği üzere, Azerbaycan'dan gelen öğrencilerle devam edilmiştir. Öğrencilerden Ankara'da öğrenim görenlerle yüz yüze görüşülerek, Ankara dışında öğrenim görenlerle ise çevrimiçi ortamda görüşülerek (katılmayı kabul eden kişilere mail yolu ile soruları yönlendirilerek) veri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kapalı uçlu ve açık uçlu sorular kullanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini edinmek amacıyla eğitim düzeyi, yaş, gelir düzeyi, doğum yeri, yaşamlarının büyük kısmının geçtiği yer gibi temel konularda kapalı uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcılara, görüşlerini ayrıntılı olarak ifade edebilmeleri için, "Türkiye'de gördüğümüz eğitim ile geldiğiniz ülkedeki eğitimi karşılaştırdığınızda ne gibi farklar görüyorsunuz?" ile "Türkiye'de eğitimden sorumlu en yetkili kişi siz olsanız üniversite eğitiminde neleri değiştirirdiniz?" şeklindeki açık uçlu sorular yöneltilerek, görüşlerini detaylı bir biçimde ortaya koymaları talep edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, bir veriden, verinin içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 1980). İçerik analizinde elde edilen verilerin içeriğinin incelenmesi ve sayısal olarak ortaya konması yolu takip edilir. Açık uçlu sorulara verilen cevapların her biri veri olarak kabul edilmiş ve veri seti üç araştırmacı tarafından bağımsız okunarak kodlama yapılmıştır. Kodlardan yola çıkarak verileri

■ Tablo 2. Katılımcılara ilişkin sosyo-demografik bilgiler.

Özellik	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	41	38.3
	Erkek	66	61.7
Eğitim düzeyi	Lisans	42	39.2
	Lisansüstü	65	60.8
Ailenin gelir düzeyi	Yüksek gelirli	3	2.8
	Orta gelirli	80	74.7
	Dar gelirli	24	22.5

genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler oluşturulmuştur ve bunlara ilişkin sayısal sunumlar yapılmıştır. Kategorilerin dâhil edilebileceği genel başlıklar temalar olarak belirlenmiş ve bunlara bağlı olarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır (Ekiz, 2013). Veri setinin bu şekilde bağımsız olarak okunup kodlanmasından sonra tutarlılığı sağlamak amacıyla her bir araştırmacının değerlendirdiği veri seti diğer iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenmiş, oluşturulan kod, kategori ve temalar değerlendirilerek son haline ulaştırılmıştır. Nitel araştırmada güvenilir sonuçlar elde etmek için farklı kişilerin aynı metne dayalı yaptığı kodlamaların ve temaların tutarlı olması gerekir (Neuman, 2006). Araştırmacılar arasında yalnızca yüzde 90'ın üzerinde uyum gösteren temalarda karar kılınarak (Büyükoztürk, 2010) iç tutarlık artırılmaya çalışılmıştır. Bu işlemlerden sonra her bir temaya ilişkin betimsel istatistikler ortaya konmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, katılımcıların görüşlerinden yola çıkılarak ulaşılan temalar sunulmuştur.

Katılımcıların Azerbaycan'da ve Türkiye'de Yükseköğrenime Yönelik Görüşleri

Katılımcıların geldikleri ülke ile Türkiye'deki eğitimi karşılaştırmalarına dayalı cevaplar; Türkiye'de öğrenimi seçme nedenlerini kapsar niteliktedir. Buna göre Türkiye'de öğrenim görmeyen sağladığı olanaklar 5 tema altında toplanmaktadır. Bu temalar, "akademik olanaklar" ($f=51$, %37.5), "kişisel gelişim olanakları" ($f=30$, %22), "resmi olmayan konular" ($f=29$, %21.3), "kariyer olanakları" ($f=13$, %9.6) ve "fiziksel ve sosyal olanaklar" ($f=13$, %9.6) şeklindedir. Elde edilen temalar ve örnek ifadeler ■ Tablo 3'te sunulmuştur. Her bir örnek ifadede katılımcılara verilen kodlar ifadenin sonuna eklenmiştir.

Katılımcıların Türkiye'deki Yükseköğrenime Yönelik Önerileri

Katılımcıların "Türkiye'de eğitimden sorumlu en yetkili kişi siz olsanız üniversite eğitiminde neleri değiştirirdiniz?"

■ **Tablo 3.** Katılımcıların 1. soruya verdikleri yanıtlar.

Temalar	f	%	Katılımcı örnek ifadeleri
Akademik olanaklar	51	37.5	"Türkiye'de bizim ülkeye göre pratik daha çok yapılır. Bizde teorik eğitim daha fazla ki bu da bir şeyleri öğrenmeyi zorlaştırıyor. Türkiye'de üniversitelerin çok olması, yani çeşit bolluğu ve en önemlisi çok çok yüksek olmasa da akademik müstevinin olması. Bireysel başarının önemli olması. Yani öğrenci çalışırsa başarı elde edebilir. İşte hoca seni sevmedi, hoşlanmadı diye üniversiteden kovulma olayı olmaz." (K29) "Örneğin, öğretmen-öğrenci ilişkileri daha çok samimiyet üzerine kurulu, tartışma kültürü daha yüksek düzeyde, öğrencilerin daha yaratıcı olmaları, akademik yönde gelişimleri için farklı imkânlar sunuluyor." (K18)
Kişisel gelişim olanakları	30	22.0	"Dünya görüşüm arttı. Yeni arkadaşlar edindim, çok farklı olmayan ama ne de olsa farklı olan bir kültür tanıdım. Kendi başıma zorluklarla mücadele etmeyi öğrendim. Özgüvenimin artması, yeni arkadaşlıklar kurmak ve insanlarla tanışmak, özgür hissetmem en büyük avantajlar..." (K55) "Dünya görüşüm hayat felsefem bilim anlayışım oturdu... Başka bir ülkede yaşama tecrübesi edindim. Tek yaşamayı, tek karar vermeyi, her zorlukla başa çıkmayı öğrendim." (K3)
Resmi olmayan konular	29	21.3	"Rüşvet olaylarının bir kaç üniversite dışında sıklıkla yaşanması geldiğim ülkede eğitimde isteksizliğe yol açmaktadır. O yüzden diğer konularla ilgilenmez kimse... Rüşvet eğitim sistemini kapsadığı için zeki öğrenciler öne çıkabiliyor." (K36) "Önemli olan okullarda üniversitelerde rüşvet yok; bu konuda Türkiye'ye göre çok ileride." (K47)
Kariyer olanakları	13	9.6	"Ülkeme göre Türkiye'de lisans eğitimi almak daha avantajlı ve birçok ülkede diploma denkliği alınabilir olması avantaj sayılabilir. Buradan alacağım diploma her yerde geçerli." (K11) "Türkiye'de üniversite eğitimi daha iyi. Vizyon geniş. Burada üniversite bitiren Azerbaycan'da rahat iş bulabilir." (K60)
Fiziksel ve sosyal olanaklar	13	9.6	"Tabii üniversitelerde kampüs anlayışı da önemli. 2-3 üniversitenin büyük kampüsü var bizde ama burada çok fazla." (K71) "Burs olanakları daha fazla. Burs konusu sizde çok önemli ek olarak Türkiye'de öğrencilere sosyal aktivite olanakları daha fazla." (K21)
Toplam	136	100	

sorusuna verdikleri yanıtlar temalar halinde sunulmuştur. Temalar incelendiğinde, katılımcıların değişim önerisinde buldukları alanların sırasıyla "üniversiteye girme ve mezun olma koşullarına ilişkin öneriler" ($f=44$, %48.8), "öğrenci yetiştirmeye ilişkin öneriler" ($f=16$, %17.8), "akademik personele ilişkin öneriler" ($f=15$, %16.7) ve "müfredat ve ders içerik-

lerine ilişkin öneriler" ($f=15$, %16.7) olduğu gözlenmiştir. Belirli bir tema içine dâhil edilemeyecek kadar az sayıda katılımcının ise "uluslararası öğrencilere tanınan hakların zenginleştirilmesini" önerdikleri görülmüştür. Elde edilen temalar ve örnek ifadeler ■ Tablo 4'te sunulmuştur. Her bir örnek ifadede katılımcılara verilen kodlar ifadenin sonuna eklenmiştir.

■ **Tablo 4.** Katılımcıların 2. soruya verdikleri yanıtlar.

Temalar	f	%	Katılımcı örnek ifadeleri
Üniversiteye girme ve mezun olma koşullarına ilişkin öneriler	44	48.8	"Üniversiteye girmeyi kolaylaştırın bitirmeyi ise zorlaştırın (azami bilgi sınırlaması uyguldım). Bu limitin altında olanlar mezun olamazlar." (K8) "Avrupa'daki kuzey ülkelerinin sistemini getirdim, her isteyen kolay bir sınavla istediği bölümü kazanırdı ama araştırma yönlü bir üniversitede okurdu." (K63)
Öğrenci yetiştirmeye ilişkin öneriler	16	17.8	"Öğrencilerin sadece akademik donanımına sahip olmasını değil, kişilik açısından da kazanımları olmasını sağlamak isterdim." (K41) "Kanunlarda erkeklerin lisans eğitiminden sonra askere alınma şartını değiştirdim zira bu erkeklerin akademik kariyer yapması yolunda önemli bir engeldir." (K48) "Öğrencilere yönelik kampüsteki sosyal faaliyetlere daha çok talep olmasını sağlamaya çalışırdım." (K94)
Akademik personele ilişkin öneriler	15	16.7	"Yaşı geçmiş hocaların emekliliğe geçmesini sağlar, genç yabancı ülkede eğitim almış hocaları işe davet ederdim." (K62) "Hocaların derste daha farklı teknikler kullanarak öğrencileri motive etmesi gerekir, bu yüzden hocalara bu konuda eğitim verdim ki dersler daha az sıkıcı olsun." (K35)
Müfredat ve ders içeriklerine ilişkin öneriler	15	16.7	"Teorik yerine pratik yönlü yaparım dersleri." (K5) "Dil öğretici derslere ağırlık verirdim." (K26)
Toplam	90	100	

Tartışma, Yorum ve Öneriler

Bu çalışmada, ilk olarak Azerbaycan'dan gelen üniversite öğrencilerinden Türkiye'deki ve geldikleri ülkedeki eğitim sistemini karşılaştırmaları istenmiştir. Katılımcılar iki ülke arasındaki eğitim sistemini karşılaştırırken daha çok Türkiye'de öğrenim görmeyen sağladığı avantajlar/olanaklar üzerinde durmuşlardır. Bu olanaklar içerisinde en belirgin bulunan akademik olanaklardır. Bunu sırasıyla kişisel gelişim olanakları, resmi olmayan olanaklar izlemektedir. Katılımcıların en az görüş belirttikleri konular ise kariyer olanakları ile fiziksel ve sosyokültürel olanaklardır.

Çalışma kapsamında ele alınan bir diğer konu ise Azerbaycan'dan gelen öğrencilerin Türkiye yükseköğretim sistemine ilişkin değişim önerileridir. Katılımcılar, yükseköğretim sistemine yönelik en çok üniversiteye girme ve mezun olma koşullarına ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların önerilerde bulunduğu bir diğer konu öğrenci yetiştirmeye ilişkin önerilerdir. Öğrencilerin değişim önerisinde buldukları konular arasında ise son sırada akademik personele ilişkin öneriler ile müfredat ve ders içeriklerine ilişkin öneriler yer almaktadır.

Araştırmanın bulguları genel olarak incelendiğinde, Türkiye'de üniversitelerde eğitim görmeyen avantajlı yönleri olarak, öğretim üyeleri, ders müfredatları ve diploma denkliği gibi nedenlerin öne çıktığı anlaşılmaktadır. Türki Cumhuriyetlerden öğrencilerin bu gibi olanaklar sebebiyle Türkiye'yi tercih etme ihtimallerinin düşmeyeceği söylenebilir. Nitekim öğrencilerin ifadelerinden, kendi gelecek iş yaşamları ve kariyer olanakları açısından diploma denkliği olan, uluslararası başarı sıralamalarına girebilen üniversiteleri tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda tüm üniversitelerimizin uluslararası başarı sıralamalarında yer almak için kalkınma hedefleri belirlemeleri önemli görülmektedir. Türkiye'de köklü ve gelişmiş üniversitelerin öğretim üyesi yetiştirmesinin önemi de ön plana çıkmaktadır. Diploma denkliği gibi temellerin uluslararası öğrenciler tarafından önemsendiğini gösteren başka araştırmalar da söz konusudur. Örneğin, Özoğlu, Gür ve Coşkun (2012) uluslararası öğrencilerin gözünden Türkiye'de uluslararası öğrenci olarak eğitim almanın, saygınlık kazanma, özel şirketlerde etkin pozisyonlarda iş bulma gibi katkılarının olduğu; ancak diploma denkliği alma konusunda zorlanma gibi olumsuz taraflarının da olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Gerek Türkiye dışındaki ülkelerde (McMahon, 1992; Shanka, Quintal ve Taylor, 2005–2006) gerek Türkiye'de yapılan araştırmalar (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010) uluslararası öğrencilerin kültürel, ekonomik ve coğrafi bağlarının olduğu ülkeleri tercih ettiğini göstermektedir ve Azerbaycan,

Türkiye'nin bu anlamda bağlarını sürdürdüğü bir ülkedir. Er-türk ve diğerleri (2004) öğrenciler arasında tarihi ve kültürel bağlardan dolayı Türkiye'de eğitim görmek istediğini söyleyenlerin sayısının yüksek oranda olduğunu belirtmişlerdir. Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan (2017) tarafından yürütülen ve katılımcıların çoğunluğunu Azerbaycan'dan gelen öğrencilerin oluşturduğu bir araştırmada da öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedeni olarak ileri sürülen en önemli nedenlerin başında eğitim kalitesi, dini yakınlık, kültürel yakınlık, aile tavsiyesi, bilimsel başarılar gelmektedir. Benzer araştırmaların sonuçlarından yola çıkılarak, coğrafi ve kültürel yakınlığın önemli olduğu; akademik olanaklar ve eğitim kalitesinin ise korunması ve geliştirilmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

Yine, benzer bir çalışmada Akdağ (2014), Türkiye bursları kapsamında Türkiye'ye gelen yükseköğrenim öğrencilerinin sorunlarını incelemiştir. Elde edilen bulgular, bu araştırmada katılımcıların belirttikleri önerilerle kimi noktalarda paralellik göstermektedir. Akdağ'ın (2014) çalışmasından elde ettiği sonuçlara göre, öğrenciler akademik alanda, Türkiye'deki eğitim sistemine alışmakta zorlanmak, TÖMER'de öğretilen Türkçe'nin yetersizliği problemlerini dile getirmişlerdir. Ekonomik alanda ise; ailelerini ziyaret etmekte ekonomik olarak zorlanmak, geziler vb. etkinlikler için ekonomik destek bulamamak problemleri söz konusudur.

Araştırmanın bulguları arasında, Türkiye'de öğrenim görmeyen sağladığı akademik olanaklar konusunda öğretim üyelerinin başı çekiyor olması dikkat çekicidir. Otrar, Ekşi, Dilmaç ve Şirin'in (2002) Türki Cumhuriyetlerden yükseköğrenime gelen öğrencilerle yaptıkları çalışmada da, öğrenciler yaşadıkları sorunlara yönelik pek çok alan belirtirken, öğretim üyelerinin öğrencilerin görece problem yaşamadıkları ve olumlu bir yönü teşkil ettiği görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görmeyen avantaj ve dezavantajlarını ifade ettikleri benzer bir araştırmada, Özkan ve Güvendir (2015) uluslararası öğrencilerin genel anlamda üniversite yaşamlarından, arkadaş ve öğretim elemanlarından memnun olduklarını, okudukları üniversitenin akademik beklentilerini karşıladığını ifade ettiklerini bulmuşlardır. Bu çalışmada da, katılımcıların akademik olanakları kendi ülkelerinde olan olanaklara göre daha yeterli gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak daha önce sözü edilen araştırma sonuçlarında olduğu gibi, Türkçe öğretiminin iyileştirilmesinin gerekliliği sonucuna varılmış ve buna ek olarak öğrencilerin barınma ve ulaşım için herhangi bir yardım almıyor olmaları dezavantaj olarak değerlendirilmiştir.

Bilindiği üzere Türki Cumhuriyetlerden yükseköğrenim için Türkiye'ye gelen öğrenci sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebepleri yapılan

bu ve benzeri araştırmalarla kısmen anlaşılabilir. Ancak öğrencilerin sorun yaşadıkları alanların tespiti, Türkiye’de yükseköğretimde gelişme ve uluslararasılaşmayı sağlama açısından oldukça önemlidir. Yapılan bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin değişim önerisinde buldukları konular bu araştırmanın önerilerini de oluşturmaktadır.

Yürütülen araştırmanın nitel desende olduğu ve sınırlı sayıda kişi ile gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, elde edilen bulguların üniversitelere ve uluslararası öğrencilere genellebilirliğinin sınırlı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra bu araştırmanın dil ve iletişim probleminin kısmen yaşanması nedeniyle yalnızca Azerbaycan’dan gelen öğrencilerle yürütülebilmesi bir sınırlılık olmakla birlikte; yalnızca Azerbaycan örneği ile çalışılması verilerin bu grubu örneklemesi açısından önemlidir denebilir. Daha önce belirtildiği üzere Azerbaycan, Yükseköğretim Kurulu’nun stratejik hedeflerinde yer verdiği ülkelerden biridir (Yükseköğretim Kurulu, 2017). Dolayısıyla bu kapsamda hedeflenen diğer ülkelerden gelen öğrencilerle çevirmenler veya her iki dile de hâkim araştırmacılar aracılığıyla yeni araştırmaların yürütülmesi önerilebilir.

Bunun yanında, her ne kadar diğer ülkelerden gelen öğrenciler bu araştırma kapsamına alınmasa da, araştırmacı gözlemi olarak değerlendirilerek bu konuda bir öneri sunulabilir. Diğer ülkelerden gelen öğrencilerin araştırma sorularını yanıtlamakta dil bakımından yetersiz kalmaları, akademik anlamda ne kadar verim alacakları sorusunu da akla getirmektedir. Nitekim pek çok uluslararası öğrencinin açık uçlu sınav sorularını yanıtlamakta zorlandığı da bir gözlem konusudur. Kılıçlar, Sarı ve Seçilmiş (2012) de uluslararası öğrencilerin Türkçe’yi yeterli derecede kullanamama ve maddi sorunlar gibi problemlerden dolayı akademik başarılarının düştüğüne işaret etmektedir. Öğrencilerin dilden kaynaklı sorunlar yaşamamaları için, Türkiye’deki üniversiteleri tercih eden öğrencilerden belirli bir düzeyde dil yeterliği beklenmesi; üniversitelere kaydolun öğrencilere sunulan Türkçe öğretiminin geliştirilmesi gibi önerilerde de bulunulabilir. Aynı zamanda çağımızda ortak bir konuşma dili olarak görülen İngilizce’nin eğitim dilinde kullanımının artırılmasıyla, Türkçe’de eksikliği olan öğrencilerin eğitime katılımı kolaylaştırılabilir. Bilindiği üzere İngilizce eğitim yapan programlar uluslararası öğrenciler için bir çekim sebebi olabilmektedir (OECD, 2017).

Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak, ayrıca Türkiye’deki üniversitelerin uluslararası başarı sıralamalarında yer alma ve diploma denkliği sağlama gibi kriterleri yerine getirmesi önemli görülmektedir. Öğrencilerin ağırlıklı olarak kariyer imkânları ve akademik açıdan güçlü daha olması sebebiyle Türkiye’deki üniversiteleri tercih ettikleri düşünüldüğünde, ulusa-

rarası öğrenci kapasitesinin artırılması oranında, öğretim üyesi kapasitesinin de artırılması önerilebilir. Ayrıca, üniversitelerde uygulama, pratik yapma olanaklarının ve dolayısıyla teknik ve alt yapı imkânlarının artırılması da öneriler arasındadır.

10. Kalkınma Planı kapsamında yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenci ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirileceği belirtilmiştir. Ülke genelinde bu tür politikaların artırılarak yükseköğretimin uluslararası hale getirilmesine katkı sağlanabilir. Bu sayede daha evrensel bir yükseköğretim sistemi oluşturulabilir; ülkeler arası akademik ve bilimsel alanlardaki bilgi paylaşımının artırılması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Akdağ, M. A. (2014). *Türkiye bursları kapsamında yükseköğrenim için Türkiye’ye gelen öğrencilerin sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Avrupa Komisyonu (2013). *EU accountability report 2013 on financing for development, review of progress of the EU and its member states*. Brussels: EC Directorate-General for Development and Cooperation - EuropeAid.
- Bodycott, P. (2009). Choosing a higher education study abroad destination. What mainland Chinese parents and students rate as important. *Journal of Research in International Education*, 8(3), 349-373.
- Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (11. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, L. H. (2008). Internationalization or international marketing? Two frameworks for understanding international students’ choice of Canadian universities. *Journal of Marketing for Higher Education*, 18(1), 1-33.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Yükseköğretim Kurulu Yayını No: 2014/2. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basım Evi Müdürlüğü.
- Çöllü, F., & Öztürk, E. (2009). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından Türkiye’ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları. *Journal of Azerbaijani Studies*, 11(1-4), 223-239.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, Y. E., Beşirli H., & Dursun, T. (2004). *Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin Türk dünyasına bakışları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gatfield, T., & Chen, C. (2006). Measuring student choice criteria using the theory of planned behaviour: The case of Taiwan, Australia, UK, and USA. *Journal of Marketing for Higher Education*, 16(1), 77-95.
- Ghanbary, R. (2017). *Hacettepe Üniversitesi’nde eğitim gören uluslararası öğrencilerin profili*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin, M. (2015). Yabancı uyruklu öğretmen adaylarının Türkiye’deki eğitimlerine yönelik görüşleri: Anadolu üniversitesi örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(4), 7-20.
- Kılıçlar, A., Sarı, Y., & Seçilmiş, C. (2012). Türk dünyasından gelen öğrencilerin yaşadıkları sorunların akademik başarılarına etkisi: Turizm öğrencileri örneği. *Bilgi*, 61, 157-172.

- Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(6), 26–39.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to its methodology*. London: Sage.
- Mazzarol, T. (1998). Critical success factors for international education marketing. *International Journal of Educational Management*, 12(4), 163–175.
- Mazzarol, T., Kemp, S., & Savery, L. (1997). *International students who choose not to study in Australia: An examination of Taiwan and Indonesia*. Canberra: Australian International Education Foundation.
- Mazzarol, T., & Soutar, G. N. (2002). Push-pull factors influencing international students destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82–90.
- McMahon, M. E. (1992). Higher education in a world market: An historical look at the global context of international study. *Higher Education*, 24(4), 465–482.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (S. Özge, Çev.). İstanbul: Yayın Odası.
- OECD (2011). *Education at a glance 2011: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2014). *Education at a glance 2014: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015). *Education at a glance 2015: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2017). *Education at a glance 2017: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B., & Şirin, A. (2002). Türkiye'de öğrenim gören Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 477–499.
- Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 10–13.
- Özkan, G., & Güvendir, M. A. (2015). Uluslararası öğrencilerin yaşam durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174–190.
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye'de uluslararası öğrenciler*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Padlee, S. F., Kamaruddin, A. R., & Baharun, R. (2010). International students' choice behaviour for higher education at Malaysian private universities. *International Journal of Marketing Studies*, 2(2), 202–211.
- Paksoy, H. M., Paksoy, S., & Özçalıcı, M. (2012). Türkiye'de yüksek öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal sorunları: GAP bölgesi üniversiteleri örneği. *Kabramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85–94.
- Shanka, T., Quintal, V., & Taylor, R. (2005–2006). Factors influencing international students' choice of an education destination: A correspondence analysis. *Journal of Marketing for Higher Education*, 15(2), 31–46.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. London: Sage.
- Varghese, N. V. (2008). *Globalization of higher education and cross-border student mobility* (pp. 1–34). Paris: UNESCO, International Institute for Educational Planning.
- Wilkins, S., & Huisman, J. (2011). International student destination choice: The influence of home campus experience on the decision to consider branch campuses. *Journal of Marketing for Higher Education*, 21(1), 65–87.
- Wilkins, S., Balakrishnan, M. S., & Huisman, J. (2012). Student choice in higher education: Motivations for choosing to study at an international branch campus. *Journal Studies in International Education*, 16(5), 413–433.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F., & Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (Sakarya Üniversitesi örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203–254.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu (2017). *Yükseköğretimde uluslararasılaşma strateji belgesi 2018–2022*. 17 Mayıs 2018 tarihinde <<http://www.yok.gov.tr/web/guest/yuksekokretimde-uluslararasılaşma-strateji-belgesi-2018-2022>> adresinden erişildi.

Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.